

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Oslo 13. mars 2008

Høringsuttalelse – Utvidet timetall på barnetrinnet 2008

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag om utvidet timetall i norsk/samisk, matematikk og engelsk i grunnskolens 1. til 4. årstrinn på høring. Musikk i Skolen (MiS) er spesielt opptatt av spørsmålet vedr. oppsplitting av timene på årstrinnene 1- 4 og 5 - 7 i samtlige fag på barnetrinnet.

Musikk i Skolen vil be om at departementet:

- **fastsetter fag- og timefordelingen for samtlige fag innenfor de samme intervaller som kompetansemålene er utformet, altså for 1-2 trinn, 3- 4 trinn, 5-7 trinn og 8-10 trinn. Alternativt 1- 4 trinn, 5 – 7 trinn og 8 - 10 trinn.**
- **fastsetter musikkfagets timetall i tråd med det som lå til grunn for utformingen av kompetansemålene i faget: 57 timer på 1-2 trinn, 57 timer på 3- 4 trinn, 171 timer på 5-7 trinn og 85 timer på 8-10 trinn. Alternativt 114 timer på 1- 4 trinn.**

Bakgrunn for forslaget:

Musikk i Skolen har de to siste årene gjennomført en kartlegging av hvordan kommuner gjennomfører timefordelingen i musikkfaget. Kartleggingen viser at en del kommuner flytter timeressurser i faget fra 5-7 trinn til 1-4 (og 1-2) trinn. Dette medfører noen uheldige faglige konsekvenser mht. elevenes måloppnåelse i faget.

Kompetansemålene i musikkfaget

Kompetansemålene i musikkfaget er nøye tilpasset både den faglige fordypningen læreplanen skisserer på de ulike trinnene, hovedtrekkene i barns musikalske utvikling, samt den progresjonen det er grunn til å forvente i elevenes kunnskaps- og ferdighetsutvikling i faget relatert til alder. Da læreplanene ble utformet, var forslag til ny fag- og timefordeling på høring. Høringsforslaget representerte for musikkfaget ingen endring i forhold til timefordelingen i L-97, og sistnevnte ble derfor lagt til grunn for dimensjoneringen av kompetansemålene. I L-97 lå hovedtyngden av timene i musikkfaget på 5-7 trinn. (171 timer på 5-7 trinn, mot 114 timer på 1- 4 trinn – oppgitt i 60-minutters enheter.) På den bakgrunn ligger også hovedtyngden av kompetansemålene for musikkfaget i Kunnskapsløftet på 5-7 trinn.

Musikkfaget er skolens nest minste fag og en forskyvning av timeressursene vil få ganske store faglige konsekvenser. Flytting av timer fra 5-7 trinn til 1-4 trinn uten hensyntagen til elevenes alder og modning og omfanget av kompetansemål fordelt på trinn, vil svekke

elevenes muligheter og forutsetninger for å nå målene i faget. Selv om bare noen få timer flyttes, får dette prosentvis store utslag for fagets timeressurs, og dermed for rammefaktorene for undervisningen. Dette burde tilsi spesiell hensyntagen til små fag når fag- og timefordelingen skal fastsettes, slik at disse ikke blir "salderingspost" når andre hensyn også skal tas. Store variasjoner i timefordelingen mellom kommuner vil også skape problemer – særlig i små fag - for elever som flytter mellom kommuner. Det vil være lett å miste timer i fag.

Lærerkompetanse i musikk

Det er grunn til å anta at det er sammenheng mellom et fags timeomfang og lærerkompetansen i faget. En forflytning av timeressurser fra 5-7 trinn til 1-4 trinn kan resultere i svekkede muligheter for skolene mht. å tilsette og beholde faglærere i musikk i og med at faglærerne hovedsaklig underviser fra 5. trinn og oppover. Vi vet allerede at lærerkompetansen i musikk på småskoletrinnet (1-4 trinn) er meget mangelfull, noe som fremgår av Statistisk Sentralbyrås undersøkelser om kompetanse i grunnskolen fra 2000 og 2006. Begge undersøkelsene viste at *mer enn 50 %* av musikk lærerne på 1-4 trinn ikke hadde utdanning i faget musikk, mens på 5-7 trinn er situasjonen noe bedre ved at "bare" 35 % mangler utdanning i faget.

Musikk i Skolen vil hevde at prinsippet om lokal rett til fag- og timefordeling har medført uheldige og utilsiktede konsekvenser. I en del kommuner har det for musikkfagets vedkommende blitt et misforhold mellom læreplanens kompetansemål og timeressursene på de ulike trinnene. I tillegg medfører en forflytning av timeressurser fra 5 - 7 trinn ned til 1- 4 trinn en svekkelse av lærerkompetansen i faget. Disse konsekvensene medfører problemer for elevene i gjennomføring av Kunnskapsløftet.

Timetallsøkning i grunnskolen og utvikling av grunnleggende ferdigheter

I høringsbrevet vises det til at departementet – i forslaget til økt timetall – har lagt vekt på å styrke både faglig læring og tidlig utvikling av grunnleggende ferdigheter. Om grunnleggende ferdigheter har departementet tidligere uttalt: *Elevenes utvikling av grunnleggende ferdigheter skal prioriteres i alle fag og skal integreres i kompetansemålene – på det enkelte fags premisser og på relevante nivåer* (Rundskriv F 13/04).

Musikk i Skolen erfarer imidlertid stadig at departementets intensjon misforstås eller følges dårlig opp, både av lærere, skoleledere og skolebyråkrater, og i den allmenne skoledebatten. Misforståelsen får ulike konsekvenser, hvorav den mest alvorlige er den feilaktige oppfatningen som skapes om at noen fag er viktige fordi de utvikler de grunnleggende ferdighetene, mens andre fag ikke gjør det og dermed blir uviktige – kanskje til og med overflødige - i opplæringa. Dette gjelder eksempelvis de praktisk- estetiske fagene.

Misforståelsene kan skyldes en svært bokstavelig og snever tolkning av hva de grunnleggende ferdighetene faktisk består i, der *å kunne lese* = lese tekst, der *å kunne regne* = regne med tall osv. Det interessante er imidlertid hvordan de grunnleggende ferdighetene kommer til uttrykk på forskjellige måter gjennom skolens ulike fag, og slik representerer en svært viktig inngang til *tilpasset opplæring* i skolen. I de praktisk- estetiske fagene er det naturlig at ferdighetene både forstås og trenes på andre måter enn i mange andre skolefag - hovedsakelig gjennom en kroppslig og praktisk tilnærming til tenkning, forståelse og begrepslæring. Beskrivelsen av den grunnleggende ferdigheten *å kunne regne* viser dette tydelig:

I musikk innebærer denne ferdigheten å være kjent med musikalske mønstre, variasjoner og former og å kunne beregne tid og rom i musikalske og kroppslige uttrykk. I kunst og håndverk arbeides det med proporsjoner, dimensjoner, målestokk og geometriske grunnformer, mens norskfaget vektlegger form, system og komposisjon. Går vi til KRL-faget, skal elevene beherske ulike tidsregninger og måter å framstille årsrytmen på, finne fram i religiøse skrifter, gjenkjenne og bruke geometriske mønstre i estetiske uttrykk. I samfunnsfag og realfagene lærer elevene å behandle og sammenligne tallmateriale, bruke, tolke og lage tabeller og grafiske framstillinger. Læreplanen skisserer et *utvidet regnebegrep* – en bredere regnekompetanse enn den som matematikkfaget kan utvikle alene, og som omfatter mer enn bare å kunne regne med tall. Tilsvarende også med de andre grunnleggende ferdighetene: *Å kunne uttrykke seg muntlig* i musikk er først og fremst å kunne synges, mens *å kunne lese* innebærer å tolke og forstå ulike musikalske uttrykk, symboler, tegn og former for notasjon. *Å kunne uttrykke seg skriftlig* i kunst og håndverk betyr å uttrykke seg visuelt ved hjelp av tegn og symboler. I kroppsøving innebærer *å kunne lese* bl.a. å tolke kart og forstå symbol.

Ikke bare fører det til et snevrere kunnskapssyn og kompetansebegrep i skolen når de grunnleggende ferdighetene knyttes nokså ensidig til noen sentrale skolefag - det medfører også ensidig timetallsmessig styrking av disse fagene, marginalisering av øvrige fag i skolen, og svekking av vilkårene for tilpasset opplæring.

Unesco-rapporten *The Wow Factor* (Anne Bamford) og Europarådets rapport «Culture, Creativity and the Young», som kom i 1999, sier det samme:

Kunstfagene forbedrer evnen til kreativ tenkning og problemløsning. Kunstfagene forbedrer evnen til kommunikasjon, som er en helt nødvendig ferdighet i dagens komplekse samfunn. Kunstfagene styrker grunnleggende skrive- og leseferdigheter og evnen til å «lese» kulturelle koder. Kunstfagene forbedrer elevenes resultater i andre fag, også i matematikk og språk.

Departementets og Kunnskapsløftets intensjon om at alle fag skal bidra til å utvikle de grunnleggende ferdighetene, burde således resultere i at alle fag kunne få del i timetallsøkningen - ikke i ensidig styrking av matematikk og språkfag. En like selvfølgelig løsning kunne være at de praktisk- estetiske fagene fikk sin del av timetallsøkningen – nettopp fordi disse fagene yter viktige bidrag til tilpasset opplæring og utvikling av de grunnleggende ferdighetene. Samtidig ville balansen mellom teori og praksis, mellom kunnskap og ferdigheter og mellom opplevelse, tanke og handling i skolen styrkes. Vi er ikke i tvil om at det skaper bedre kvalitet i opplæringa. Vi er heller ikke i tvil om at det gir en bedre skole for barn og ungdom.

Med vennlig hilsen

Signe Kalsnes
Styreleder